

INTERVIEW

500 JAAR REFORMATIE

Dr. Margriet Gosker uit Venlo is namens de Protestantse Kerk in Nederland coördinator van de herdenking: '500 jaar Reformatie'. We spreken met haar over het hoe en waarom van deze herdenking.

Wat is er 500 jaar geleden gebeurd, dat het zo belangrijk is om het nu nog te herdenken?

Op 31 oktober 1517 sloeg Luther volgens de overlevering zijn 95 stellingen aan op de deur van de slotkapel in Wittenberg. Mogelijk heeft dit helemaal niet zo plaats gevonden maar is de traditie er vandoor gegaan met een kleurrijk en dramatisch verhaal. Luther heeft zijn 95 stellingen in het Latijn geschreven. Ze waren bedoeld om een dispuut binnen de geestelijkheid van die dagen tot stand te brengen. De aanleiding waar het over ging was de aflaat. Dat betekende dat mensen hun zonden konden afkopen voor geld. De paus had veel geld nodig voor de bouw van de St. Pieter in Rome. Heel veel geld en de verkoop van de aflaat ging dan ook heel ver. Soms kon men vergeving kopen voor zonden die men nog niet eens gedaan had maar in de toekomst zou kunnen doen.

Luther droeg in zijn jeugd een enorm schuldgevoel met zich mee. Door Bijbelstudie kwam hij tot de ontdekking dat de mens niet door goede werken of aflaat of boete werd gerechtvaardigd, maar door het geloof. Dat was de grote ontdekking die Luther voor zijn leven had gedaan en die hem bevrijd had. Hij had geen kerk nodig en geen paus om zalig te worden, dit was voor hem de *'Vrijheid van een christenmens'*.

Wat Luther zei sloeg op een enorme manier aan bij de mensen. Vertalingen van zijn geschriften vonden vanwege de boekdrukkunst de weg naar de massa. En het ging vanaf het begin al niet meer alleen over de aflaat maar over alle aspecten van geloof en kerk. Het was een beweging die enorm uitwaaierde in omvang en in gedachten, die uitliep op heftige discussies, opstanden en oorlogen.

Wat heeft deze beweging verder voortgebracht?

Onze Nederlandse natie is ontstaan uit zo'n opstand. De tachtigjarige oorlog was een godsdienstoorlog en een vrijheidsoorlog. De reformatie heeft daarmee ook een stempel gedrukt op onze natie. Maar de gebeurtenissen die begonnen in 1517, hebben vooral doorgewerkt in de kerk. In de katholieke kerk bracht het een hervorming op gang. Tijdens het Concilie van Trente (1545-1563) werd aan veel misstanden in de kerk een einde gemaakt. Er ontstonden in het protestantisme verschillende hoofdstromingen. Wij – in onze kerk - zijn calvinistisch en onderscheiden ons van de Lutheranen van oudsher door een grotere discipline. In onze kerken kennen we ouderlingen en toezicht in de gemeente. Zo heeft de reformatie door de inzet van Luther, maar ook Calvijn bijgedragen tot de ontwikkeling van het individualisme. Hoe sta jij persoonlijk tegenover God? Een kritische geest en zelfonderzoek horen daarbij. Maar ook is mede hierdoor een repeterende breuk ontstaan van kerken die zich van elkaar afscheidden.

Wat is het karakter van deze herdenking?

Ik geef met veel plezier leiding aan de herdenking van 500 jaar Reformatie. We spreken hierbij uit wat het belang is van een levend protestantisme. De waardering van de Hervorming is door de eeuwen heen sterk veranderd. In 1617 was het conflict

tussen rooms-katholiek en protestants op zijn hoogtepunt. We staan dan in Duitsland vlak voor het uitbarsten van het ongelofelijke geweld van de Dertigjarige oorlog. Bevolkingsgroepen en vorsten zijn ronduit in oorlog. Ook in 1717 waren er duidelijk politieke spanningen rondom godsdienst. In 1817, direct na de Napoleontische tijd, zochten kerk en staat hun plaats in de onderlinge verhoudingen. In 1917 viel het jubileum tijdens de 1^e Wereldoorlog wat ook een stempel op de herdenkingen heeft gedrukt met name in nationale zin. In de afgelopen eeuw is het oecumenisch gesprek op gang gekomen. Oude tegenstellingen hebben we grotendeels achter ons gelaten. We hebben geleerd dat het beter is om elkaar vast te houden en te zoeken naar eenheid. Slechts zo kunnen we in onze tijd geloofwaardige getuigen van Jezus zijn. Er wordt dan ook gewerkt aan een gezamenlijke verklaring van rooms-katholiek en protestants die gericht is op de samenleving. Deze verklaring zal bekend gemaakt worden op 31 oktober 2017.

Welke activiteiten vinden er plaats?

De opening van de landelijke activiteiten vindt plaats op 31 oktober in de Lutherse Kerk in Amsterdam. Er is dan een mooi en afwisselend programma met videopresentatie en een podiumgesprek met inspirerende sprekers. Van daaruit gaat het verder als een lopend vuur door Nederland. Geloofsthema's zoals: vrij en vrolijk geloven, amazing grace, het verhaal verder vertellen, de vernieuwende kracht van het evangelie komen aan bod. Maar ook: omgaan met de Bijbel, roeping en plichtsbesef, eigen verantwoordelijkheid, het ambt van alle gelovigen, vrouwen van het protestantisme en: hoe goed moet je zijn? En dan nog een aantal belevingsthema's als: protestantse kerkmuziek, protestantse levenskunst, protestantse dwarsigheid en spiritualiteit. En nogmaals niet te vergeten Rome-Reformatie. Al die thema's komen aan de orde tijdens de estafette 'Als een lopend vuur'. Elke maand een nieuw thema en verzorgd in een provincie. Als eerste in deze estafette is Limburg aan de beurt: 'De bijbel, lees dat boek' of zoals Luther het formuleerde: 'Sola Scriptura'. De bijeenkomst vindt plaats in Roermond op zondag 13 november.

(Interview: Meinderd de Vries en Tjalle de Haan, Maastricht.)

Dr. Margriet Gosker

Dr. Margriet Gosker is naast haar werk als gemeentepredikant (Heerhugowaard, Oostzaan, Amstelveen, Boxmeer en Venlo) in Nederland en internationaal vanaf 1982 betrokken geweest bij het oecumenische gesprek tussen de Rooms-Katholieke kerk en de kerken van de (Wereld-)raad van kerken over Doop, Eucharistie en Ambt. Gesprekken die erover gaan om overeenstemming en begrip te bereiken over de wijze waarop het geloof onder woorden gebracht wordt en over de inrichting van de kerk – Kerkorde. Een gesprek dat internationaal plaats vindt in de commissie Faith & Order en op nationaal niveau binnen de Raden van Kerken. In 1982 werd in dit gesprek dat al tientallen jaren gaande was, een doorbraak bereikt door het zogenaamde Lima-rapport onder de titel 'Over Doop, Eucharistie en Ambt'. Vanaf dat moment was Margriet Gosker als jong predikant betrokken bij de gesprekken. Deze oecumenische uitwisseling van gedachten en de doorwerking daarvan in de SOW-kerken legde zij vast in een proefschrift dat toegespitst is op het drievoudig ambt. Zij promoveerde in het jaar 2000 aan de Károly Gáspár Universiteit in Boedapest.